

מסורת הש"ס

מי שהיה פרק תשיעי פסחים

צו.

עין משפט
נר מצוה

יב א מיי פ"ז מהל' ק"פ
הלכה:
ב כ מיי פ"ז מהלכות
ק"פ הלכה טו:
כא ג מיי פ"א מהל'
תמיד הלכה ט:
כב ד מיי פ"ט מהל'
ק"פ הלכה ח:
כג ה שם הלכה ז:
כד ו מיי פ"ט מהל'
ק"פ הלכה טו ופ"ה:
ה"ל"ה:
כה ז מיי פ"ז מהל'
תמיד הל' י יב:

תורה אור השלם

1. ותפוש אשר תאכל
בשר מזבח השלמים
אשר ל' וטמאתו עליו
ונתרתה תפוש והוא
מעמיק: ויקרא ז כ
2. דברו אל כל עדת
ישראל לאמר בעשר
לחודש הזה ויקחו לכם
איש שד לבית אביו שד
לבת: שמות יב ג
3. ויהי לכם למשמרת
עד ארבעה עשר יום
לחודש הזה וקטנטו אותו
כל קול עדת ישראל בין
הערים: שמות יב ו
4. צו את בני ישראל
ואמרת אליהם את קרבני
לחמי לאשי ריח ניחוח
תשמרו להקריב לי
במועד: במדבר כח ב
5. ויהי כי יבא אל
אזר הנבניץ וחתמי
והאמרי והחוי והיבסי
אשר נשבע לאבתך
לתת לך ארץ ונתת חלק
דבש ועובדת את
העבודה הזאת בחדש
שמות יג ה
6. ואכלו את הבשר
במצות הזה עלי אש
ונצלו: שמות יב ח
7. וכי יגד ארץ חר
ועשה פסח ל' החול לו
כל יקר ואז יקריב לעשתו
ויהי כאחרי הארץ וכל
ערל לא יאכל בו:
שמות יב ט
8. ויאמר י' אל משה
ואהרן ואת קהת הפסח
כל בן נכר לא יאכל בו:
שמות יב ט
9. ותושב ושכיר לא
יאכל בו: שמות יב ט
10. וכל בעד אש מקנת
ספק ומלמדה אותו אז
יאכל בו: שמות יב ט
11. לא יאשידו ממנו עד
בקר ויעצו לא ישברו בו
כלל חקת הפסח יעשו
אח: במדבר ט יב
12. אל תאכלו ממנו נא
ובשל ממשל ביום כי
אם עלי אש ראשו על
קרישו ועל קרבו:
שמות יב ט
13. ויבדקו את כל
מתינים חקרים ונגלים
ברגלים ומקלכם
יבדקו ואכלתם אותו
בחפז פסח הזה ל':
שמות יב יא

רבינו חננאל (המשך)

דיליף הוא היה מועדתי
בארץ מצרים, וכתבי ביה
כתובת הלילה אני יוצא
וגו', מה להלן הוא דכתיב
עד חצות אף הוא דכתיב
באחלת פסחים עד חצות.
ופירושו בסוף מסכת זו.
אקשין תוב אלא מעתה כל ערל לא יאכל בו וכל בן נכר לא יאכל בו דכתיב בפסח מצרים, ודחו פסח מצרים וכשרין
הן בפסח דורות. ושנין שאני התם דכתיב ועבדת כדאמרן, ומרבין בפסח דורות מועבדת אכילת הבשר בלילה הוא
ודחית ערל וכן נכר ותושב ושכיר, פי' גר תושב ושכיר ולא גר צדק פסילות ומשומות, ויעיבו אכילתו בפסח עד
שימול עצמו וזכריו ועבדיו. ושכיר עצם בו, ואכילת נא ממנו, אלו כולם נתרבו מועבדת את העבודה הזאת בחדש
הזה שיהו כל עבודתו של חדש הזה כזה. פי' בפסח דורות. ובין דאחרית פסח דורות כפסח מצרים, ממנו ממנו דכתיב
בפסח מצרים ומשמע ממנו למה לי. ושנין הני ממנו ממנו בעינין להו כדורשיהו רבא בשמיה ר' יצחק בריבית
פ' הערל דאמרין גויה לליל שאסור במעשר, אמר רבא אמר ר' יצחק חלתא ממנו כתיב בפסח, חד לגופיה, וחד
מפניה לרין מפניה גויה שיה, וחד ליתן עשה אחו לא תעשה, וישלשה ממנו כתיב במעשר חד לגופיה וחד שמור
לסוף שון מעשר שני שנטמא כר, וחד מופנה לדון ממנו גויה שיה. ופסח דורות נוגה כל שבעה. ואקישנא הכי

מסו. מי מחייבי משום אוכלי קדשים בטומאה אי לא: אישתי נמי טומאה אימורין. ללא מחייבי זהו משום טומאה ואע"ג דלשקרי משום
זרות וכל זר לא יאכל קדש (ויקרא כג): מדי. אוכל אימורין בטומאה מהיכל אחרני לחיוב: מטומאה נש. דכתיב גבי אוכל נש
בטומאה הוה אשר לה' לרבות את האימורין והנפש אשר תאכל נש מזבח השלמים אשר לה': כיא אקטריהו. שלא הוה זר מנוח:
שוסיקא. נשר אלי נשפוד: ג' מנוח. להזאת הדם אכל להקטרת אימורין לא היה שם מנוח: מתנ' מקחו מצעשור. אומר זה לשם

למעוטי פסח שני דבוותיה.
לפסח דורות דמקחו
מועבדת דליכא למימר דהוה דמקחו
מצעשור נמי כל למעט פסח שני
דלין מקחו מצעשור ולא נמטע פסח
דורות דהא לפסח שני לא אינטריך
כיון דלא נשך ציקור לא נשך נמי
שיא מקחו מצעשור:

אבל אתה שובר בפסח דורות
אמר קרא ועבדת. תימה
לריצ"א אמאי אינטריך להי ועבדת
הא כיון דכתיב נפסח שני ועצם לא
ישצרו בו כל שכן נפסח:
אותו בחפזון ואין אחר בחפזון.
קשה לריצ"א אמאי לא פריך
ואימא אותו נפסחון ואין פסח שני
נאכל בחפזון אכל פסח דורות
הכי נמי נאכל בחפזון מועבדת:
(שך לעמוד ב):
נאכל בחפזון לילה אחד וה"ה
לפסח דורות. ואם תאמר
א"כ אמאי תימה כלל נפסחון
כיון דשם נשך ויש לומר דתימה
אגב דנשך למימני וממונו כל היום
ופסח דורות נהג כל שבעה:
קודם

לחמיה ואין אחר טעון ביקור ו^התניא בן בג בג אומר מגין לתמיד
שטעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה שנא' יתשמרו להקריב לי במועדו ולהלן
הוא אומר והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר מה להלן טעון ביקור ד'
ימים קודם שחיטה אף כאן טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה שאני התם
דכתיב תשמרו ופסח דורות נמי הכתיב^ו ועבדת את העבודה הזאת בחדש
הזה^ז שיהו כל עבודות חדש זה כזה אלא ההוא הזה למעוטי פסח שני
דבוותיה אלא מעתה דכתיב^א ואכלו את הבשר בלילה הזה ה"נ דהוה נאכל
בלילה ואין אחר נאכל בלילה אמר קרא ועבדת את העבודה אלא הזה למה
לי^ה לכדר' אלעזר בן עזריה ור"ע אלא מעתה דכתיב^ז וכל ערל לא יאכל בו
ה"נ דבו אינו אוכל אבל אוכל בפסח דורות אמר קרא^ה ועבדת אלא בו למה
לי^ה דבו אינו אוכל אבל הוא אוכל במצה ומרור אלא מעתה^ה (וכל) בן נכר לא
יאכל בו ה"נ דבו אינו אוכל אבל הוא פסח לדורות אמר קרא ועבדת
אלא בו למה לי^ב בו המרת דת^ה פוסלת ואין המרת דת פוסלת בתרומה
^ה ואיצטריך למיכתב ערל ואיצטריך למכתב בן נכר^ה דאי כתב רחמנא ערל
משום דמאי אבל בן נכר לא מאים אימא לא צריכא ואי אשמעינן בן נכר
משום דאין לבו לשמים אבל ערל דלבו לשמים אימא לא צריכא אלא מעתה
^ה ותושב ושכיר לא יאכל בו הכי נמי דבו הוא אינו אוכל אבל הוא בפסח
דורות אמר קרא ועבדת אלא בו למה לי בו המרת דת פוסלת ואין המרת דת
פוסלת בתרומה אלא מעתה^ה ומלתה אותו אז יאכל בו ה"נ דבו אינו אוכל אבל
אוכל בפסח דורות אמר קרא ועבדת אלא בו ל"ל^ה ובו מילת זכריו ועבדיו מעכבת
ואין מילת זכריו ועבדיו מעכבת בתרומה אלא מעתה דכתיב^ה ויעצם לא ישברו
בו ה"נ דבו אינו שובר אבל שובר בפסח דורות אמר קרא ועבדת אלא בו
למה לי^ה בו בכשר ולא בפסול אלא מעתה דכתיב^ה אל תאכלו ממנו נא ממנו
אי אתה אוכל אבל אתה אוכל נא בפסח דורות אמר קרא ועבדת אלא ממנו
למה לי^ה לכדרבה א"ר יצחק: ונאכל בחפזון וכו': מנא לן דאמר קרא^ה ואכלתם
אותו בחפזון אותו נאכל בחפזון ואין אחר נאכל בחפזון: ופסח דורות
נוהג כל שבעה וכו': אמאי קאי אי לימא אפסח^ה פסח כל שבעה מי איכא
אלא

מהו מדאיתרי טומאת בשר אישתי נמי
טומאת אימורין או דילמא מאי דאיתרי
אישתי מאי דלא אישתי לא אישתי אמר
רבא מכדי טומאת אימורין מהיכא איתרבי
בטומאת בשר דכתיב^ה אשר לה' לרבות
את האימורין כל היכא דאיתיה לטומאת
בשר איתיה לטומאת אימורין^ה כל היכא
דליתיה לטומאת בשר ליתיה לטומאת
אימורין בעי רבי זירא אימורי פסח מצרים
היכא אקטרינהו א"ל אביי ומאן לימא לן דלא
שוסיקי עבוד ועוד הא תנא רב יוסף ג'
מזבחות היו שם על המשקוף ועל שתי
המזבחות ותו מדי אחרינא לא הוה:
^ה מתנ' ימה בין פסח מצרים לפסח דורות
פסח מצרים מקחו מבעשור וטעון הוא
באגרת אוזב ועל המשקוף ועל שתי
המזבחות ונאכל בחפזון בלילה אחד ופסח
דורות נהג כל שבעה: ג' מנא לן דכתיב^ה
דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור
לחדש הזה ויקחו זה מקחו מבעשור ואין
פסח דורות מקחו מבעשור אלא מעתה
^ה והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום
לחדש הזה הכי נמי זה טעון ביקור ד' ימים
קודם שחיטה ואין אחר טעון ביקור ו^התניא בן בג בג אומר מגין לתמיד
שטעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה שנא' יתשמרו להקריב לי במועדו ולהלן
הוא אומר והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר מה להלן טעון ביקור ד'
ימים קודם שחיטה אף כאן טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה שאני התם
דכתיב תשמרו ופסח דורות נמי הכתיב^ו ועבדת את העבודה הזאת בחדש
הזה^ז שיהו כל עבודות חדש זה כזה אלא ההוא הזה למעוטי פסח שני
דבוותיה אלא מעתה דכתיב^א ואכלו את הבשר בלילה הזה ה"נ דהוה נאכל
בלילה ואין אחר נאכל בלילה אמר קרא ועבדת את העבודה אלא הזה למה
לי^ה לכדר' אלעזר בן עזריה ור"ע אלא מעתה דכתיב^ז וכל ערל לא יאכל בו
ה"נ דבו אינו אוכל אבל אוכל בפסח דורות אמר קרא^ה ועבדת אלא בו למה
לי^ה דבו אינו אוכל אבל הוא אוכל במצה ומרור אלא מעתה^ה (וכל) בן נכר לא
יאכל בו ה"נ דבו אינו אוכל אבל הוא פסח לדורות אמר קרא ועבדת
אלא בו למה לי^ב בו המרת דת^ה פוסלת ואין המרת דת פוסלת בתרומה
^ה ואיצטריך למיכתב ערל ואיצטריך למכתב בן נכר^ה דאי כתב רחמנא ערל
משום דמאי אבל בן נכר לא מאים אימא לא צריכא ואי אשמעינן בן נכר
משום דאין לבו לשמים אבל ערל דלבו לשמים אימא לא צריכא אלא מעתה
^ה ותושב ושכיר לא יאכל בו הכי נמי דבו הוא אינו אוכל אבל הוא בפסח
דורות אמר קרא ועבדת אלא בו למה לי בו המרת דת פוסלת ואין המרת דת
פוסלת בתרומה אלא מעתה^ה ומלתה אותו אז יאכל בו ה"נ דבו אינו אוכל אבל
אוכל בפסח דורות אמר קרא ועבדת אלא בו ל"ל^ה ובו מילת זכריו ועבדיו מעכבת
ואין מילת זכריו ועבדיו מעכבת בתרומה אלא מעתה דכתיב^ה ויעצם לא ישברו
בו ה"נ דבו אינו שובר אבל שובר בפסח דורות אמר קרא ועבדת אלא בו
למה לי^ה בו בכשר ולא בפסול אלא מעתה דכתיב^ה אל תאכלו ממנו נא ממנו
אי אתה אוכל אבל אתה אוכל נא בפסח דורות אמר קרא ועבדת אלא ממנו
למה לי^ה לכדרבה א"ר יצחק: ונאכל בחפזון וכו': מנא לן דאמר קרא^ה ואכלתם
אותו בחפזון אותו נאכל בחפזון ואין אחר נאכל בחפזון: ופסח דורות
נוהג כל שבעה וכו': אמאי קאי אי לימא אפסח^ה פסח כל שבעה מי איכא

מסו. מי מחייבי משום אוכלי קדשים בטומאה אי לא: אישתי נמי טומאה אימורין. ללא מחייבי זהו משום טומאה ואע"ג דלשקרי משום
זרות וכל זר לא יאכל קדש (ויקרא כג): מדי. אוכל אימורין בטומאה מהיכל אחרני לחיוב: מטומאה נש. דכתיב גבי אוכל נש
בטומאה הוה אשר לה' לרבות את האימורין והנפש אשר תאכל נש מזבח השלמים אשר לה': כיא אקטריהו. שלא הוה זר מנוח:
שוסיקא. נשר אלי נשפוד: ג' מנוח. להזאת הדם אכל להקטרת אימורין לא היה שם מנוח: מתנ' מקחו מצעשור. אומר זה לשם
למעוטי פסח שני דבוותיה.
לפסח דורות דמקחו
מועבדת דליכא למימר דהוה דמקחו
מצעשור נמי כל למעט פסח שני
דלין מקחו מצעשור ולא נמטע פסח
דורות דהא לפסח שני לא אינטריך
כיון דלא נשך ציקור לא נשך נמי
שיא מקחו מצעשור:

אקשין תוב אלא מעתה כל ערל לא יאכל בו וכל בן נכר לא יאכל בו דכתיב בפסח מצרים, ודחו פסח מצרים וכשרין
הן בפסח דורות. ושנין שאני התם דכתיב ועבדת כדאמרן, ומרבין בפסח דורות מועבדת אכילת הבשר בלילה הוא
ודחית ערל וכן נכר ותושב ושכיר, פי' גר תושב ושכיר ולא גר צדק פסילות ומשומות, ויעיבו אכילתו בפסח עד
שימול עצמו וזכריו ועבדיו. ושכיר עצם בו, ואכילת נא ממנו, אלו כולם נתרבו מועבדת את העבודה הזאת בחדש
הזה שיהו כל עבודתו של חדש הזה כזה. פי' בפסח דורות. ובין דאחרית פסח דורות כפסח מצרים, ממנו ממנו דכתיב
בפסח מצרים ומשמע ממנו למה לי. ושנין הני ממנו ממנו בעינין להו כדורשיהו רבא בשמיה ר' יצחק בריבית
פ' הערל דאמרין גויה לליל שאסור במעשר, אמר רבא אמר ר' יצחק חלתא ממנו כתיב בפסח, חד לגופיה, וחד
מפניה לרין מפניה גויה שיה, וחד ליתן עשה אחו לא תעשה, וישלשה ממנו כתיב במעשר חד לגופיה וחד שמור
לסוף שון מעשר שני שנטמא כר, וחד מופנה לדון ממנו גויה שיה. ופסח דורות נוגה כל שבעה. ואקישנא הכי

א) לעיל כד: וזכוח ל':
כריות כג: א) ב) מניגל
תמינת פ"א: מרין דף י:
[מנחות מט: א] ג) מנחות
פג: א) ד) כריות דף
ט. ודף ט) ה) לעיל כג:
לקמן קכ ימות ע"ה
א) ו"ל כג: א) ימות
ע: א) נפסח: משמדות,
וכן להלן: ט) שם ע"ה
י) ימות ע"ה. וזכוח כב:
ע"י וזכוח כב: וזכוח
לקמן קכ ד"ה כל בן
ובימות ע"ה. ופוסת ד"ה
בן, א) ובימות ד"ה
א) נפסח: משמדות, וזכוח
פסוק על פסח מצרים
שמות יב, א) ונליל ע.
ע"י, א) ונ"ש ימות
ע"ה. ודף ט. ע"ה, ע"ה,
א) ונליל א: ט) ע"ה, א)
א) שמות יב, א) ונליל ע.
א) נפסח: משמדות, וזכוח
א) נפסח: משמדות, וזכוח
לקמן ט) ודע זה שייך
לעיל במשנה,

הגהות הב"ה
א) רש"י ד"ה שוסיקא: ר"י
ב) קדושין דף ט"ז ע"ב:

בוסף רש"י
אשר לה' לרבות את
האימורין. להחייב כרת
האוכל בטומאת הוה,
דלשך לה' קרא ימיה ע"ה
למדיש ביה דבר שהוה
עולה לגבוה (ובחיים לו):
דהוה ליה למכתב מנוח
השלמים וטמאתו עלי,
וכתיב אשר לה' לרבות אף
בשם הקרב לה' שם אכלו
בטומאה ע"ה כרת (שכר
כד): מה להלן טעון
ביקור ד' ימים קודם
שחיטה. שחיטה שחיטה
לגוריה שיה שם פסח
מוקד ד' ימים דמקחו
מצעשור ושחיטתו ביקור
אף תמיד טעון ביקור
ד' ימים (מנחות טז):
בו המרת דת פוסלת.
דלם המלך דתו ומנכח
משני לאצו נשמים אמר
כחמא לא יאכל בו (יבמות
טז).

רבינו חננאל

מדאיתרי טומאת בשר
אשתי נמי טומאת
החלבים או לא. ופשיט
רבא טומאת אימורין
מטומאת בשר איתרבי,
שנאמר אשר לה' לרבות
האימורין, ובין דליתיה
לטומאת בשר ליתיה
לטומאת אימורין. בני ר'
זירא אימורי פסח מצרים
היכא אקטרינהו. אמר
ליה ומאן לימא לן דלא
כדמור. ופשיטתו, כלומר
צלו אותם מני מאכל
ואכלום. ועוד לא תאני
רב יוסף שלש מזבחות
היו שם, אחת המשקוף
ושתיים בתי המזבחות שנתנו
עליהם מן הים, ומזבח
להקריב את היה שם, הלא
משמע שאכלום.

[מתנ'] מה בין פסח
מצרים לפסח דורות פסח
מצרים מקחו מבעשור
וכו'. מנא לן דכתיב ויקחו
זה מקחו מבעשור
ולא לדורות מבעשור.
ואקשין אי הכי כל מה
דכתיב ביה אמרין לזה ולא לדורות, והא כתיב ביה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום
וכו', ותניא מנין לתמיד שטעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה, שנאמר תשמרו להקריב לי, ונאמר בפסח מצרים
והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום, מה להלן ארבעה ימים קודם שחיטה אף כאן בתמיד טעון ביקור, שמא
יש בו מום ארבעה ימים קודם שחיטה. ושנין שאני תמיד דכתיב ביה תשמרו מלמד שצריך שימור. אקשין תוב
ופסח דורות אמאי אינו טעון ביקור ארבעה ימים, והכתיב ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה, שיהו כל עבודתו
של חדש הזה כזה. ושנין אלא למעוטי בביקור ד' ימים קודם שחיטה לפסח שני הוא דמפטע, דכין דרוא נמי פסח
כותיה הוה מרבין ליה, קמ"ל. אלא מעתה ואכלו את הבשר בלילה הזה, הכי נמי דפסח מצרים נאכל בלילה הזה
ולא פסח דורות. ושנין שאני אכילת פסחים בלילה דאחרית מועבדת שיהו כל עבודתו של חדש הזה כזה. ואי הכי
דאכילת שני נהג בו כאשר נהג בזה, למה לי דכתיב רחמנא הוה. ושנין לא בא הוה אלא לכדר' אלעזר בן עזריה